

De Oost-Friese eilanden

Er is nog veel meer Waddenschoon

Als een parelketting liggen de Waddeneilanden ten noorden van ons vasteland en - verder naar het oosten - ten noorden van de Duitse deelstaat Nedersaksen. Van Texel in het westen tot en met de onbewoonde zandplaat Mellum in het oosten. Door de relatieve rust zijn de Oost-Friese Waddeneilanden in trek bij de rustzoekende natuurliefhebber. Tijd voor een nadere kennismaking.

Tekst: Julius Röntgen

Onze Oosterburen spreken over de Oost-Friese Waddeneilanden als ze het hebben over 'hun' Waddeneilanden die aansluiten op de onze. Niet te verwarren met de Noord-Friese eilanden voor de kust van Sleeswijk-Holstein en de eilanden voor de Deense westkust. Zijn de Duitsers kind aan huis op onze Waddeneilanden, voor ons Hollanders zijn de Duitse eilanden veel minder bekend. Voor de liefhebbers van strand en duinen een uitgelezen kans

De Oost-Friese Waddeneilanden zijn een reeks eilanden in de Waddenzee in het uiterste noordwesten van de Duitse deelstaat Nedersaksen, gelegen tussen de mondingen van de Eems in het westen en de Jade in het oosten. Grotendeels behoren ze tot de historische regio Oost-Friesland. Van de zeven bewoonde eilanden - Borkum, Juist, Norderney, Baltrum, Langeoog, Spiekeroog, Wangerooge - valt alleen het oostelijkste eiland, Wangerooge, daar strikt genomen buiten. Het westelijkste en tevens grootste eiland is Borkum, dat vanuit Nederland te bereiken is vanuit de Eemshaven. Daarnaast zijn er nog enkele onbewoonde eilanden en hoge zandplaten: Lütje Hörn, Kachelotplate, Memmert, Minsener-Oldoog en Mellum.

op 'verandering van spijs'. Want net als bij ons, is elk Duits eiland weer een beetje anders.

Veel verwantschap

De Oost-Friese eilanden en onze Waddeneilanden hebben veel gemeen. Ze zijn ontstaan na de laatste IJstijd. Aanvankelijk lag de kustlijn van de Noordzee vele tientallen kilometers noordwaarts. Je kon lopen van 'Nederland naar Engeland'. Na de IJstijd is het water door het smelten van de gletsjers en de poolkappen snel gaan stijgen. Door vloedstromen ontstond een lange rij zandbanken voor de kust, een zogenoemde strandwal. Door stormvloed ontstonden later gaten in de strandwal en liep het achterliggende veenland vol zout water. En daarmee was de Waddenzee geboren.

Voortdurend in beweging

Wind en water zorgen sindsdien voor voortdurende afslag en aanspoelen van grote hoeveelheden zand. In de loop der eeuwen zijn eilanden ontstaan en verdwenen.

Door deze dynamiek zijn de Waddeneilanden voortdurend in beweging. Ze 'wandelen'; verplaatsen zich langzaam maar zeker van west naar oost. Aan de westkant verdwijnen de meeste eilanden langzaam in zee als er geen maatregelen worden genomen. En aan de oostkant ontstaan steeds grotere zandbanken. Dit wandelen is er de oorzaak van dat de meeste dorpen zich aan de westkant van hun eiland bevinden. Toen ze werden gesticht lagen de dorpen meestal middenop. Duidelijk wordt dat bijvoorbeeld uit een foto van het eiland Norderney. Dat eiland is ooit in tweeën gespleten. Door de aanleg van een zanddam en versterkingen met basalten dammen, probeert men het verloren gaan van het eiland te voorkomen.

Kwetsbaar voor zeespiegelstijging

Wat de vorm betreft lijken de Waddeneilanden bijna allemaal op elkaar: aan de noordkant een smalle strook met soms hoge duinen. Ten zuiden daarvan polderland, soms onttrokken

Langeoog
Foto: Stephanie Albert-Pixabay

Watertoren Langeoog
Foto: Antje Ehrenburg

aan de Waddenzee. Aan de zuidkant de Waddenzee zelf, vaak met vele prielen. Bij elke eb- en vloedbeweging komt het water met het zand in beweging.

Door hun ligging aan open zee blijven de eilanden kwetsbaar. In 2016 was er een zware noordwesterstorm waardoor op Langeoog een groot gat in de duinen bij de watertoren werd geslagen. De eilandbewoners zijn erg beducht voor het voortbestaan van hun eiland.

Als de voorspelling van misschien wel twee meter zeespiegelstijging aan het eind van deze eeuw uitkomt, zou dat catastrofale gevolgen voor het voortbestaan van de laaggelegen eilanden kunnen hebben. Op Langeoog heeft men een advocaat uit Hamburg ingeschakeld die dit probleem bij de Europese Raad aanhangig heeft gemaakt.

Visserij, kuuroorden en toerisme

Oorspronkelijk leefde de bevolking op de eilanden van visserij en walvisvaart. Maar visserij leverde de bevolking vaak weinig op, zodat men soms tijden lang in grote armoede leefde. Pas met de opkomst van het toerisme in het midden van de negentiende eeuw kwam daarin geleidelijk verbetering. De Joodse schrijver Heinrich Heine wijdde in zijn 'Reiseberichte' aandacht

aan zijn verblijf op Norderney in de zomers van 1825 en 1827. Het gedicht 'Am Strand' werd ooit door Franz Schubert op muziek gezet. Heine sprak met bewondering over de rust op het eiland. Hij was blij dat hij de verstikkende burgerlijke atmosfeer van zijn geboorteplaats Düsseldorf kon verwisselen met de openheid van het eiland Norderney. De schrijver kreeg er een standbeeld.

Ieder seizoen komen op bijna alle Oost-Friese Waddeneilanden vele families met hun aanhang om van de gezonde lucht en de rust te genieten. Het Oost-Fries Plat dat op de eilanden gesproken wordt is verwant aan het Gronings.

Beschermde landschap

Sinds 1986 is het hele Duitse gebied een beschermd landschap geworden met strenge voorwaarden voor de rust, de ontwikkeling van de recreatie en het natuurbehoud. De eilanden maken deel uit van het Nationaal Park Nedersaksische Waddenzee.

Net zoals bij ons is er hier en daar sprake van dichtgroei door vergrassing en overwoekering met helm. Op de meeste eilanden broeden en foerageren veel vogels. Hier kom je velduilen en kiekendieven tegen. Op de licht begroeide zandplaat Memmert - ten zuidwesten van het eiland Juist - broeden kleine mantelmeeuwen en foerageren lepelaars uit de nabijgelegen kolonies. In de trektijd zijn de eilanden en zandplaten een stepping stone voor vogels uit Scandinavië en Oost-Europa tijdens de reis naar het zuiden.

Kortom, de Oost-Friese eilanden zijn alleszins de moeite waard om te bezoeken!

Meer weten: ostfriesische-inseln.de •

Julius Röntgen is redacteur van DUIN

Borkum. Foto: Pixabay